

(i) Printed Pages : 7 Roll No. ....

(ii) Questions : 5 Sub. Code :

1	1	0	9	7
---	---	---	---	---

Exam. Code :

5	0	0	3
---	---	---	---

**NEP U.G. Common-Value Added Course 3rd Semester
(2125)**

**POLITICAL SCIENCE (In all Mediums)
Paper : Indian Knowledge Traditions-II**

Time Allowed : Three Hours]

[Maximum Marks : 45

Note :— (1) Question No.1 is compulsory, and it has **TEN** short answer type questions. Attempt any **FIVE** questions out of these **TEN**. Each question carries **3** marks.

Answer these questions in **3-4** lines each.

(2) Attempt **ONE** question from each Unit i.e. Units-I and II. Each question carries **15** marks.

(3) For private candidates who have not been assessed earlier for internal assessment, the marks secured by them in theory paper will proportionately be increased to maximum marks of the paper in lieu of internal assessment.

1. (1) Name the newspaper started by Sri Aurobindo to spread nationalism in Indians.

- (2) What relationship does Sri Aurobindo establish between nationalism and spiritualism?
- (3) How is Sri Aurobindo's nationalism different from Western nationalism?
- (4) Why did Tagore criticize Western nationalism?
- (5) Was Tagore a believer of aggressive nationalism?
- (6) Name the book in which Tagore explained his idea of nationalism.
- (7) What do you know about the Civil Disobedience movement?
- (8) How is Gandhi's Ahimsa different from mere passive resistance?
- (9) How is Satya a lifelong pursuit for Gandhi?
- (10) How was B.R. Ambedkar influenced by Buddhism?

UNIT—I

2. Critically evaluate the spiritual nationalism of Sri Aurobindo.

OR

3. What is the nationalism of Tagore? What were the causes responsible for his transformation from nationalism to internationalism?

UNIT—II

4. How is Gandhiji's philosophy of Ahimsa and Satya reflected in the Indian freedom struggle?

OR

5. Give a critical evaluation of B.R. Ambedkar's concept of social justice.

(हिन्दी माध्यम)

नोट :- (1) प्रश्न संख्या 1 अनिवार्य है और इसमें दस लघु उत्तरीय प्रश्न हैं। इन दस में से किन्हीं पाँच प्रश्नों के उत्तर दीजिए। प्रत्येक प्रश्न 3 अंकों का है। इन प्रश्नों के उत्तर 3-4 पंक्तियों में दीजिए।

(2) प्रत्येक यूनिट अर्थात् यूनिट I से II में से एक प्रश्न का उत्तर दीजिए। प्रत्येक प्रश्न 15 अंकों का है।

(3) जिन निजी अभ्यर्थियों का पहले आंतरिक मूल्यांकन नहीं हुआ है, उनके सैद्धांतिक प्रश्नपत्र में प्राप्त अंकों को आंतरिक मूल्यांकन के बदले, प्रश्नपत्र के अधिकतम अंकों के अनुपात में बढ़ा दिया जाएगा।

1. (1) भारतीयों में राष्ट्रवाद का प्रसार करने के लिए श्री अरबिन्दो द्वारा शुरू किए गए समाचार पत्र का नाम बताइए।

- (2) श्री अरबिन्दो. राष्ट्रवाद और अध्यात्मवाद के बीच क्या संबंध स्थापित करते हैं?
- (3) श्री अरबिन्दो का राष्ट्रवाद पश्चिमी राष्ट्रवाद से किस प्रकार भिन्न है?
- (4) टैगोर ने पश्चिमी राष्ट्रवाद की आलोचना क्यों की?
- (5) क्या टैगोर आक्रामक राष्ट्रवाद में विश्वास रखते थे?
- (6) उस पुस्तक का नाम बताइए जिसमें टैगोर ने राष्ट्रवाद के अपने विचार को स्पष्ट किया है।
- (7) सविनय अवज्ञा आंदोलन के बारे में आप क्या जानते हैं?
- (8) गांधीजी का अहिंसा केवल निष्क्रिय प्रतिरोध से किस प्रकार भिन्न है?
- (9) सत्य गांधीजी का आजीवन अनुसरण कैसे था?
- (10) बी.आर. अंबेडकर बौद्ध धर्म से किस प्रकार प्रभावित थे?

यूनिट—I

2. श्री अरबिन्दो के आध्यात्मिक राष्ट्रवाद का आलोचनात्मक मूल्यांकन कीजिए।

अथवा

3. टैगोर का राष्ट्रवाद क्या है? राष्ट्रवाद से अंतर्राष्ट्रीयतावाद की ओर उनके परिवर्तन के लिए कौन से कारण उत्तरदायी थे?

ਯੂਨਿਟ—II

4. ਗਾਂਧੀਜੀ ਕਾ ਅਹਿੰਸਾ ਔਰ ਸਤ੍ਯ ਕਾ ਦਰਸ਼ਨ ਭਾਰਤੀਯ ਸਵਤੰਤ੍ਰਤਾ ਸੰਗ੍ਰਾਮ ਮੇਂ ਕੈਸੇ ਪ੍ਰਤਿਬਿੰਬਿਤ ਹੁਆ?

ਅਥਵਾ

5. ਭੀ.ਆਰ. ਅੰਬੇਡਕਰ ਕੀ ਸਾਮਾਜਿਕ ਨ੍ਯਾਯ ਕੀ ਅਵਧਾਰਨਾ ਕਾ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਸੂਲ੍ਯਾਂਕਨ ਕੀਜਿਏ।

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

ਨੋਟ :- (1) ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 1 ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਦਸ ਲਘੁ ਉੱਤਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਦਸ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰੋ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 3 ਅੰਕ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ 3-4 ਲਾਈਨਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿਓ।

(2) ਹਰੇਕ ਯੂਨਿਟ ਭਾਵ ਯੂਨਿਟ I ਤੋਂ II ਤੱਕ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 15 ਅੰਕ ਹਨ।

(3) ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਲਈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਅੰਦਰੂਨੀ ਮੁਲਾਂਕਣ ਲਈ ਆਕਲਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਸਿਧਾਂਤ ਪੇਪਰ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅੰਕਾਂ ਨੂੰ ਅੰਦਰੂਨੀ ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੇ ਬਦਲੇ ਅਨੁਪਾਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੇਪਰ ਦੇ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅੰਕਾਂ ਤੱਕ ਵਧਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

1. (1) ਭਾਰਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਫੈਲਾਉਣ ਲਈ ਸ਼੍ਰੀ ਅਰਬਿੰਦੋ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਖਬਾਰ ਦਾ ਨਾਮ ਦੱਸੋ।

- (2) ਸ੍ਰੀ ਅਰਬਿੰਦੋ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਅਤੇ ਅਧਿਆਤਮਵਾਦ ਵਿਚਕਾਰ ਕੀ ਸਬੰਧ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ?
- (3) ਸ੍ਰੀ ਅਰਬਿੰਦੋ ਦਾ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਪੱਛਮੀ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਤੋਂ ਕਿਵੇਂ ਵੱਖਰਾ ਹੈ ?
- (4) ਟੈਗੋਰ ਨੇ ਪੱਛਮੀ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕਿਉਂ ਕੀਤੀ ?
- (5) ਕੀ ਟੈਗੋਰ ਹਮਲਾਵਰ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਸਨ ?
- (6) ਉਸ ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਨਾਮ ਦੱਸੋ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਟੈਗੋਰ ਨੇ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਦੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਸੀ।
- (7) ਸਿਵਲ ਨਾਫਰਮਾਨੀ ਅੰਦੋਲਨ ਬਾਰੇ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ?
- (8) ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਅਹਿੰਸਾ ਸਿਰਫ ਨਿਸ਼ਕਿਰਿਆ ਵਿਰੋਧ ਤੋਂ ਕਿਵੇਂ ਵੱਖਰੀ ਹੈ ?
- (9) ਸੱਤਿਆ ਗਾਂਧੀ ਲਈ ਜੀਵਨ ਭਰ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਿਵੇਂ ਹੈ ?
- (10) ਬੀ.ਆਰ. ਅੰਬੇਡਕਰ ਬੁੱਧ ਧਰਮ ਤੋਂ ਕਿਵੇਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਸਨ ?

ਯੂਨਿਟ-1

2. ਸ੍ਰੀ ਅਰਬਿੰਦੋ ਦੇ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਦਾ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰੋ।

ਜਾਂ

3. ਟੈਗੋਰ ਦਾ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਕੀ ਹੈ ? ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਤੋਂ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀਵਾਦ ਵਿੱਚ ਉਸਦੇ ਪਰਿਵਰਤਨ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਕਾਰਨ ਕੀ ਸਨ ?

ਯੂਨਿਟ-II

4. ਗਾਂਧੀ ਜੀ ਦਾ ਅਹਿੰਸਾ ਅਤੇ ਸੱਤਿਆ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਭਾਰਤੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਸੰਗਰਾਮ ਵਿੱਚ ਕਿਵੇਂ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬਤ ਹੈ ?

ਜਾਂ

5. ਬੀ.ਆਰ. ਅੰਬੇਡਕਰ ਦੇ ਸਮਾਜਿਕ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਦਾ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰੋ।